

Вовк В.М.,

доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри теорії та історії
держави і права,

Хмельницький університет
управління та права імені Леоніда
Юзькова

(м. Хмельницький, Україна)

«ЗАБРУДНЕНА ІНФОРМАЦІЯ» І НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА

Сучасність, на відміну від попередніх епох, в частині поширення новин та інформації має специфічні інструменти і засоби. Це поширення сьогодні є транстериторальним, оскільки не обмежується кордонами або доступом споживачів до неї. Завдяки сучасним інформаційно-комунікаційним технологіям новини чи інформація є доступними кожному користувачеві мережі інтернет через систему новинних порталів та агрегаторів, цифрових ЗМІ, месенджерів, соціальних мереж тощо. Інформація і новини, в інформаційно-комунікативній формі; блискавично поширюються; здатні до «клонування» в геометричній прогресії шляхом численних перепостів або усного переповідання; охоплюють широку аудиторію, незалежно від фізично-територіального перебування окремого користувача мережі Інтернет; викликають зворотній зв'язок у вигляді емодзі та інших піктограм або психологічно-емоційних реакцій чи формування певної поведінки. При цьому новинно-інформаційних масив, з яким стикається користувач, не завжди має позитивний та правдивий зміст, а інколи цей зміст цілеспрямовано створений для досягнення певної мети. Такі новини або інформацію називають «забрудненими». Термін «забруднені новини», на думку Клер Уордл і Хоссейомн Дерахшана, є більш коректним, аніж «фейкові новини». Термін «фейкові новини» сьогодні є дискредитованим з методологічної точки зору, адже він уже не відображає сутність новин та інформації, які є неправдивими або спеціально створеними і поширеними для досягнення конкретних цілей, зокрема і для підриву національної безпеки конкретної держави. Відмова від терміну «фейкові новини» також пов'язана і з тим, що ним широко послуговуються в політичній сфері щодо медіа, які поширюють інформацію, яка є не вигідною для політиків.

До складників сучасного масиву «забрудненої» інформації можна віднести: недостовірну інформацію, дезінформацію і зловмисну інформацію. При цьому слід чітко диференціювати «повідомлення, які відповідають дійсності, від тих, які є неправдивими, та повідомлення, які створюються, виробляються або розповсюджуються «агентами», які мають намір заподіяти шкоду, від тих, які не є такими:

- Дезінформація («dis-information»). Інформація, яка є неправдивою та навмисно створена для заподіяння шкоди людині, соціальній групі, організації чи країні.

- Невірна, помилкова інформація («mis-information»). Інформація, яка є неправдивою, але не створена з метою заподіяння шкоди.

- Шкідлива, зловмисна інформація («mal-information»). Інформація, яка базується на реальних подіях та використовується для заподіяння шкоди людині, організації чи країні» [1].

«Забруднена інформація» має негативну конотацію, що впливає на формування небажаних і небезпечних поглядів і переконань у споживачів. Особливо небезпечними, з цього погляду, є навмисне і масове поширення «неправдивих чи упереджених новин у ворожих політичних цілях. У таких маніпуляцій є три складові: це скоординована кампанія; вона поширює неправдиву інформацію, що свідомо змінена; містить політичний намір завдати шкоди» [2]. Усі види «забрудненої інформації» в сучасних реаліях в контексті мережевих воєн є різновидом інформаційної зброї – інформаційно-психологічну, яка направлена на морально-психологічний стан окремої особистості, групи людей, суспільство, державу. За допомогою «забрудненої інформації» можливо підриє громадського духу, провокування протистояння та конфлікту культур, деморалізація збройних сил, руйнування державних, політичних, соціальних інститутів.

Проблема «забруднених новин» в сучасності носить пандемічний характер. На сьогодні вони мають місце в кожній державі (їх поширення може бути результатом спланованої ідеологічно-пропагандистських операцій або емоційно-імпульсивної реакції окремого «рацієнта»). Ступінь, інтенсивність, масштабність поширення таких новин залежить від ідеологічної вразливості держави та рівня організації усієї системи безпеки та розробленої стратегії боротьби з ними. Засобами та інструментами, які є невідомими в цій сфері (протистояння поширенню і сприйняттю «забруднених новин») є розробка нових нормативно-правових актів, прийняття чисельних декларацій і конвенцій. Недієвість «забруднених новин» може бути досягнення шляхом виваженого та органічного поєднання зусиль держави в цьому напрямку (через систему заходів ідеолого-виховного і просвітницького характеру; формування довіри населення до дій владних структур та почуття здорового патріотизму) та індивідуального ставлення окремої особи (формування власної інформаційної бульбашки, володіння навичками критичного мислення тощо).

Список використаних джерел:

1. Wardle Claire and Derakhshan. Hossein, 2017. Information disorder: Toward an interdisciplinary framework for research and policy making. Council of Europe report DGI(2017)09. URL: <https://rm.coe.int/information-disorder-toward-an-interdisciplinary-framework-for-research/168076277c>>.

2. Малинка В. Як Франція бореться з фейками: деталі ухвалених законів. URL: <https://www.google.com/search?q>.